

Factsheet Ouderbetrokkenheid voor gemeenten en schoolbesturen

Ouderbetrokkenheid

De laatste jaren is de aandacht voor 'ouderbetrokkenheid' om diverse redenen toegenomen. Scholen in het primair en voortgezet onderwijs hebben (veel) meer aandacht gekregen voor de taal- en rekenprestaties van kinderen. Eerst voor de binnenschoolse factoren –curriculum, toetsen en opbrengstgericht werken- en nu ook meer voor de buitenschoolse, met name ouders. De Inspectie van het Onderwijs heeft voor de VVE-sector veel aandacht gegeven aan het achterblijven van systematisch en doelgericht ouderbeleid, zowel in het voor- als voegschoolse. In het mbo is de aanpak van voortijdig schoolverlaten van groot belang. Vaak ligt hier een verkeerde studiekeuze of gebrek aan motivatie ten grondslag. Ouders kunnen hierin een belangrijke rol spelen en op het vlak van de relatie mbo-ouders is nog veel te winnen. Op lokaal niveau is er door de CJG-ontwikkeling en veranderingen in de zorg en welzijn sector veel aandacht voor de samenwerking tussen onderwijs, zorg en welzijn. Opvoeding(sondersteuning), ouders en ouderbetrokkenheid vormen hierbinnen belangrijke thema's. Een aantal goede rapportages van Adviesraden en onderzoekers¹ en gericht beleid vanuit OCW en VWS hebben de aandacht voor Ouderbetrokkenheid nader versterkt.

Van ouderbetrokkenheid naar partnerschap

Over ouderbetrokkenheid wordt tegenwoordig vooral gesproken in termen van 'partnerschap', dit is het streven naar een meer gelijkwaardige of meer gemeenschappelijke samenwerking tussen ouders en professionals (van scholen, zorg- en welzijnsinstellingen). Het begrip 'ouderbetrokkenheid' krijgt daarmee een specifieke invulling: eigenlijk doen alle scholen wel aan ouderbetrokkenheid -bv. informatieverstrekking aan ouders- maar zeker niet altijd in de definitie van 'partnerschap'. Ouders hebben vaak weinig direct contact met een leraar, totdat er een probleem is. Om daadwerkelijk meer samen op te trekken, partnerschap te creëren, is vaak een 'cultuuromslag' nodig, een mentaliteitsverandering onder personeel en ouders. Die is niet zomaar gemaakt.

Wat betreft terminologie wordt op het vlak van opvoeding ook gesproken van 'pedagogisch partnerschap', op het vlak van onderwijsondersteunend gedrag door ouders van 'didactisch partnerschap'. Met 'maatschappelijk partnerschap' wordt verwezen naar de brede samenwerking tussen onderwijs, ouders en de omgeving. Tot slot wordt ook de term 'ouderparticipatie' gebruikt: de deelname (participatie) van ouders aan activiteiten of organisaties (formeel bv. in een MR of informeel bv. hand-en-spandiensten). Momenteel ligt wat betreft ouderbetrokkenheid de nadruk niet op ouderparticipatie, maar veel meer op het gemeenschappelijk samenwerken tussen alle ouders en professionals.

Onderzoek naar effectiviteit ouderbetrokkenheid

Uit nationaal en internationaal onderzoek komt de plausibiliteit naar voren dat 'ouderbetrokkenheid' van belang is: als ouders en school gezamenlijk optrekken is dat gunstig voor de ontwikkeling van kinderen.² Over de precieze aard van die relatie zijn geen eenduidige conclusies te trekken, waarschijnlijk omdat 'soorten ouderbetrokkenheid' en de condities sterk kunnen verschillen. Het bereiken van positieve effecten hangt af van de frequentie van de contacten tussen leraren en ouders en van de 'professionele wijze van omgang van leraren/school met ouders. De 'leeromgeving thuis' is in ieder geval zeer bepalend voor de ontwikkeling van kinderen. Een 'achterstandsaanpak' die is gericht op zowel het gezin als de instelling blijkt effectiever dan een aanpak die zich op een van beide richt.³

¹ m.n. Investeren rondom kinderen (RMO, 2009), Ouders als partners (Onderwijsraad, 2010), Ouderbetrokkenheid in het Onderwijs. Een literatuurstudie. (Menheere en Hooge, 2010).

² O.a. Ouderbetrokkenheid in het Onderwijs. Een literatuurstudie. (Menheere en Hooge, 2010), Helping family's support children's success at school (Harris en Goodal, 2009).

³ Effectiviteit van voor- en voegschoolse educatie. In: Leseman, P. en A. van der Leij, Educatie in de voor- en voegschoolse periode (Blok & Leseman, 2004)

De landelijke monitor ouderbetrokkenheid

In 2012 is de tweede meting uitgevoerd van de landelijke monitor Ouderbetrokkenheid (in 2009, Oberon/Ecorys, 2012). Hieruit blijkt dat er wat betreft 'partnerschap' nog veel te winnen is. Ouders met kinderen in het basisonderwijs beoordelen de school gemiddeld met een rapportcijfer 6,8, in het voortgezet onderwijs een 6,1 en in het mbo een 5,1. Andersom beoordelen de scholen de betrokkenheid van ouders met ongeveer gelijke rapportcijfers. Scholen in het po en vo zijn positief over de *eigen* inspanningen om ouders te betrekken: 92%, resp. 83% vindt dat ze voldoende of het maximale doen. Ze zijn echter veel positiever over hun *eigen* inzet dan ouders dit zijn. Van de mbo-instellingen vindt de helft dat ze zelf voldoende of het maximale doen.

De 'idealen' van gezamenlijke verantwoordelijkheid (ook van pedagogisch partnerschap (gezamenlijk optrekken in de opvoeding)), blijken wel breed te worden onderschreven zowel door ouders en scholen. Er blijkt dus echter nog de nodige afstand tussen de huidige situatie en deze idealen.

Landelijk en lokaal beleid

In 2012 is het ministerie van OCW het programma Ouders en School ingesteld, om de aandacht voor ouderbetrokkenheid te versterken: met o.a. regionale en landelijke bijeenkomsten, good practices en een online aanpak. In overleg met vele organisaties, zoals de Sectorraden en de VNG, zijn activiteiten geïnitieerd. Momenteel loopt de inrichting van een aantal regionale Expertisepunten Ouderbetrokkenheid m.m.v. Edventure: een aantal begeleidingsdiensten die momenteel specifieke expertise opbouwen. In 2013 wordt dit programma voortgezet, met ook aandacht voor sociale veiligheid (o.a. pestproblematiek). In het Bestuursakkoord met de PO-raad is ouderbetrokkenheid als belangrijk thema benoemd en is de afspraak gemaakt dat scholen onderwijsondersteunend gedrag door ouders thuis gaan stimuleren. Ook in het Bestuursakkoord met de VO-raad is Ouderbetrokkenheid tot belangrijk speerpunt benoemd. De landelijke ouderorganisaties zijn uiteraard actief op deze thematiek, een recente activiteit is het werken aan een School-Oudercontract. Het landelijk beleid voor opvoedingsondersteuning valt onder VWS (de jeugdgezondheidszorg): CJG's worden hiervoor de centrale voorziening. In de Bestuursafspraken onderwijsachterstanden met de grootste gemeenten (G33 en G4) wordt veel aandacht besteed aan ouderbeleid in de VVE-sector. Op lokaal niveau bleek eind 2011 dat in 43% van alle gemeenten ouderbetrokkenheid op de LEA was geagendeerd, vermoedelijk meestal in samenhang met VVE.⁴

De stichting LLO en het Keurmerk LLO

De landelijke Stichting Leraar Leerling Ouder (LLO) heeft als doel om een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het onderwijs te stimuleren. Een van de activiteiten betreft het landelijke Keurmerk LLO. Het Keurmerk wordt voor vier jaar verstrekt wanneer een school voldoet aan de 10 criteria die daarvoor zijn gesteld. Deze criteria hebben betrekking op het gelijkwaardig samenwerken tussen leraren, leerlingen en ouders om zo goed onderwijs te realiseren. Criteria zijn momenteel geformuleerd voor het po, vo en mbo en ook voor peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. OCW onderschrijft de waarde van dit keurmerk.

Meer informatie?

- www.facebook.com/oudersenschoolsamen, vol informatie over instrumenten, onderzoek e.d., en www.expertisepuntouderbetrokkenheid.nl.
- *En nu .. de ouders!* Handreiking Ouderbeleid VVE voor gemeenten (Sardes, i.v.).
- Over het LLO en het Keurmerk: www.stichtingllo.nl.
- *Ouderbetrokkenheid voor elkaar* (CPS, 2012). Een praktische handreiking a.d.h.v. het Keurmerk LLO.
- Voor vragen over deze factsheet of meer informatie: de samensteller Walter de Wit (Oberon) wdewit@oberon.eu, tel. 030-2324223 (januari 2013).

⁴ De Lokale Educatieve Jaaragenda 2011/2012 (Oberon, 2012)